

ΕΝ-ΣΤΑΣΕΙΣ

Ο περιβαλλοντικός απολογισμός του κ. Σημίτη

Αποτελεί αντικειμενική διαπίστωση ότι η σοβαρότητα και η ακεραιότητα του πρωθυπουργού Κ. Σημίτη υπερέβαιναν το επίπεδο τόσο του συνήθους πολιτικού όσο και του μέσου Έλληνα και παραπέμπουν σε σκανδινάβικα πρότυπα. Στο πρόσφατο βιβλίο του εξιστορεί και εξηγεί αναλυτικά την πολιτική του εκσυγχρονισμού, όπως διατυπώθηκε με τις διάφορες προτεραιότητες. Τονίζει ότι όταν ανέλαβε τη διακυβέρνηση «είχε ένα συγκεκριμένο σχέδιο πολιτικής». Ο απολογισμός που περιλαμβάνεται στο βιβλίο, αλλά και ολόκληρη η εμπειρία της οκταετίας αποδεικνύουν ότι το περιβάλλον δεν συνιστούσε σημαντική διάσταση του σχεδίου του. Περιτελεί μεν αντικείμενο μιας σημαντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αξιολόγηση προτεραιότητα των Ευρωπαίων πολιτών, αλλά ο κ. Σημίτης ως πρωθυπουργός δεν ακολουθούσε σε αυτό τον τομέα το γενικό ευρωπαϊκό προσανατολισμό του.

Θα ήταν λογικό να συμπεριληφθεί στον εκσυγχρονισμό η ανάπτυξη μιας φιλόδοξης περιβαλλοντικής διάστασης. Ο χώρος του περιβάλλοντος είναι ένα ιδανικό πεδίο ανανέωσης της πολιτικής, τόσο με μέτρα φιλοπεριβαλλοντικού χαρακτήρα όσο και με οικολογική ιδεολογική και κομματική δραστηριό-

τητα. Το συζητούμενο δεύτερο κύμα εκσυγχρονισμού, που αναμενόταν, αλλά δεν ήλθε το 2000, θα μπορούσε, με ταξίδι άλλων, να μειώσει το περιβαλλοντικό έλλειμμα σε κανόνες και δομές, αλλά και σε επίπεδο καθημερινής επίπτωσης στον πολίτη. Όμως, η οκταετία Σημίτη δεν παρουσίασε περιβαλλοντικές προτεραιότητες, χωρίς να είναι βέβαια εντελώς άγονη στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Πραγματοποιήθηκαν περιβαλλοντικά έργα, όπως εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων με επικεφαλής τη Β' φάση της Ψυττάλειας, ξεκίνησαν προγράμματα ανακύκλωσης ορισμένων αποβλήτων, όπως ηλεκτρονικά και λάστιχα, έγινε προεργασία για την πρόοδο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εμφανίστηκαν ελεγκτές περιβάλλοντος και φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, βελτιώθηκε η διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων κ.λπ. Ελειψαν όμως ουσιαστικές ωθήσεις, π.χ. η ίδρυση ενός αυτόνομου υπουργείου Περιβάλλοντος με τη στήριξη ενός δυναμικού ινστιτούτου, επικράτησε η αδιαφορία των περισσότερων κυβερνητικών στελεχών και τελικά προετοιμάστηκε το έδαφος για την περιβαλλοντική αφασία της επόμενης κυβέρνησης.

Είναι βέβαια γεγονός ότι το περιβάλλον μοιάζει να ενδιαφέρει ζωηρά

Η πλειονότητα των Ελλήνων δεν εμπλέκεται με σημαντικά διεθνή ζητήματα, όπως το περιβάλλον

πολλούς πολίτες, αλλά δεν αποτελεί αξιολογία προτεραιότητα των Ελλήνων πολιτικών. Δεν είναι παράξενο, αφού η προστασία του περιβάλλοντος εμπεριέχει και πολιτικό κόστος, ενώ το εκδηλούμενο κοινωνικό ενδιαφέρον είναι συνήθως επιπόλαιο ή ιδιοτελές. Από τις σχετικές έρευνες προκύπτει ότι τα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν συγκαταλέγονται στις ειδικές προτεραιότητες του μέσου πολίτη. Όπως δείχνουν διεθνείς παρατηρήσεις, η σοβαρή περιβαλλοντική συνειδητοποίηση βασίζεται συνήθως σε υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα. Εφ' όσον λοιπόν οι περισσότεροι δεν είναι ακόμα διατεθειμένοι να υποστούν θυσίες για να προωθηθούν ουσιαστικές περιβαλλοντικές λύσεις, ο προσγειωμένος πολιτικός παραμένει επιφυλακτικός έως αδιάφορος.

Η ελληνική κοινωνία, διατηρώντας έντονες επαρχιωτικές ιδιαιτερότητες, δεν συλλαμβάνει εύκολα την πολυπλοκότητα μεγάλων παγκόσμιων θεμάτων και το ενδεχόμενο ενδιαφέρον της γι' αυτά παραμένει ρηχό. Η διακυβέρνηση Σημίτη προσπάθησε να υπερβεί την πολιτιστική απομόνωση, κυρίως για να προωθήσει τη λύση των ελληνοτουρκικών προβλημάτων, μετατρέποντάς τα σε ευρωπαϊκά.

Του ΚΙΜΩΝΑ ΧΑΤΖΗΜΠΙΡΟΥ*

Ούτως ή άλλως, βέβαια, οι Ευρωπαίοι είναι δύσκολο να πάρουν στα σοβαρά πολλά από τα προβλήματα που ταλαιπώρησαν την οκταετία, όπως τα Ιμια, το Κυπριακό, η Εκκλησία, το Μακεδονικό ή ο Οτσαλάν. Αντίστοιχα, η πλειονότητα των Ελλήνων δεν εμπλέκεται συναισθηματικά με σημαντικά διεθνή ζητήματα, όπως το περιβάλλον.

Βασική επιδίωξη του κ. Σημίτη υπήρξε η δημιουργία ισχυρής δημοκρατικής Ελλάδας, με σταθερή οικονομία και διεθνή ερείσματα. Ωστόσο προώθησε ένα πολύ κλασικό μοντέλο ανάπτυξης, που περιγράφεται με υπερηφάνεια στο βιβλίο του. Το μεγαλύτερο βάρος δόθηκε στην κατασκευή έργων υποδομής και μάλιστα οδικής, πράγμα που μένει στη λαϊκή συνείδηση ως το κυριότερο ετίμωμά του. Ορισμένα όμως μεγάλα θέματα, όπως η Παιδεία ή το περιβάλλον, αφέθηκαν για αργότερα. Αν οι υπάρχουσες αγκυλώσεις και αντιδραστικές δυνάμεις δίνουν την εξήγηση της στασιμότητας στην Παιδεία, στο ζήτημα του περιβάλλοντος χάθηκε η ευκαιρία μιας ουσιαστικής προόδου, που θα είχε ισχυρή ευρωπαϊκή υποστήριξη. Τελικά, η περίπτωση θυμίζει την κλασική προσέγγιση των παλιών αριστερών: «Τα περιβαλλοντικά προβλήματα θα λυθούν όταν έλθει ο σοσιαλισμός». Η οκταετία του κ. Σημίτη πρόλαβε να αλλάξει την εικόνα της χώρας, αλλά όχι την ποιότητα ζωής, ούτε την κοινωνική συμπεριφορά των κατοίκων της.

* Καθηγήτρια ΕΜΠ.